

Notat til styresak 15/10

Rapport om arbeidsregnskapsarbeidet

1. Bakgrunn

Instituttstyret fattet 6.6.09 følgende vedtak i sak 14/09:

Styret ber instituttledelsen sanere de akkumulerte overskuddene på arbeidsregnskapene per 1.1.2009 etter modellen skissert i pkt 4 i notatet:

- Overskudd over ett semesters undervisningsplikt skal settes i en "undervisningsbank". I perioden 2009–12 kan "innskuddene"
  - konverteres til driftsmidler med en sats på 50 kr per innskuddstime; eller
  - konverteres til forskningstermingrunnlag med en dividende på 1:4; eller
  - konverteres til redusert undervisningsplikt med en dividende på 1:4, med et maksimalt uttak per semester på 10 % av undervisningsplikten.
- Overskuddstimer inntil et halvt semesters undervisningsplikt kan settes inn i undervisningsbanken høsten 2009 og konverteres til driftsmidler med en sats på 100 kr per innskuddstime eller konverteres til redusert undervisningsplikt med en dividende på 1:2, med et maksimalt uttak per semester på 10 % av undervisningsplikten.
- Ved utgangen av 2012 avvikles undervisningsbanken og resterende innskudd strykes.

Styret understreker overfor instituttledelsen viktigheten av å gjennomgå IAKHs opptakskvoter og undervisningstilbud med sikte på å bringe tilbudet i balanse med tilgjengelige timerressurser fra fast vitenskapelige ansatte og budsjettmidler for timelærere.

Styret forutsetter at instituttledelsen aktivt bruker arbeidsregnskapet til å verne om lærernes forskningstid og fritid, etter de prinsippene som er skissert i pkt 5 i notatet.

Styret ber instituttledelsen innen utgangen av første tertial 2010 legge fram en rapport om arbeidsregnskapene ved IAKH per 1.1.2010.

2. Utført arbeid

Undervisningsbanken ble opprettet høsten 2009. I alt 21 986 timer ble satt inn i banken, hvorav 1541 timer som frivillige innskudd. Med ett unntak er alle innskuddene disponert. Uttakene fordeler seg forholdsvis jevnt mellom driftsmidler og forskningstermin/reduisert undervisning. Kostnadene i form av fordelte driftsmidler og vikarmidler beløper seg foreløpig til hhv 97 500 kr i 2009; 493 000 kr i 2010; 378 150 kr i 2011; og 263 200 kr i 2012: til sammen nesten 1,25 mill kr. Det understrekes at disse tallene uttrykker en betydelig offervilje fra instituttets lærere, som har sett overskuddstimer, opparbeidet gjennom stor undervisningsinnsats særlig i årene 2005–7, bli redusert til en brøkdel av den nominelle verdien.

Ved hjelp av undervisningsbanken ble instituttets akkumulerte plusstimer redusert fra 29 303 ved utgangen av 2008 til 6658 etter vårsemesteret 2009. Før høsten 2009 hadde ingen ansatte mer enn ett års akkumulert overvisningsoverskudd. Sju hadde mer enn ett semesters overskudd, som er den grensen fakultetet har satt for overførbart over-/underskudd. De fleste av de sju lå imidlertid like over grensen. Ved utgangen av 2009 var akkumulerte plusstimer 5371; seks ansatte lå over grensen, fire av disse lå bare litt over, og ingen hadde mer enn ett års undervisningspliktoverskudd.¹ Undervisningsbudsjettene (se nedenfor) for våren 2010 og høsten 2010 gir håp om at overskuddene vil bli ytterligere redusert dette året.

Et par lærere har betydelige underskudd. Instituttledelsen har godt håp om å få redusert disse i samarbeid med de aktuelle lærerne.

Fra og med vårsemesteret 2010 har undervisningsleder utarbeidet detaljerte undervisningsbudsjetter: for instituttet totalt, for hvert enkelt fag og for hver enkelt lærer. I samarbeid med undervisningskoordinatorene og studieadministrasjonen dimensjoneres undervisningstilbudet i henhold til de tilgjengelige ressursene. Undervisningsbudsjettene omfatter også beregninger av den kortsiktige, isolerte lønnsomheten av hvert enkelt emne, dvs når det bare tas hensyn til lærerkostnader på utgiftssiden og studiepoengmidler på inntektsiden. Budsjettet for høsten 2010 vil bli presentert i styremøtet.

Undervisningsleder og studieadministrasjonen har gått gjennom instituttets satser for ulike typer undervisning på de tre fagene, og harmonisert disse i henhold til fakultetets arbeidspliktreglement.

3. Status og utfordringer

En særlig utfordring i jobben med å holde undervisningsressursene på instituttet i balanse er å ha oversikt over frikjøp på et så tidlig tidspunkt at slikt bortfall av lærerkrefter kan tas med i betraktning når undervisningstilbudet planlegges. Hittil har oversikten ofte ikke kommet før under utarbeidelsen av arbeidsregnskapet for foregående semester – altså det semesteret da frikjøpet fant sted – og da er det rimeligvis for sent å endre undervisningstilbudet. Undervisningsledelsen samarbeider med forskningskonsulenten og økonomikonsulentene for å sikre rutiner som vil gi en så reell oversikt som mulig over hvilke ressurser som er tilgjengelig.

Selv om noen få enkeltlærere har en viss ubalanse i sine undervisningsregnskaper, må undervisningstilbudet både på instituttet totalt og i hvert enkelt fag nå sies å balansere med de tilgjengelige ressursene. Det understrekes at balansen etter instituttledelsens oppfatning ikke fremkommer ved overdreven bruk av timelærere. På arkeologi dekker den faste og midlertidige staben (den siste gruppen omfatter vikarer, postdoktorstipendiater med undervisningsplikt samt gjennomføringsstipendiater) 2150 timer av det totale timebehovet på 2627 timer i det foreløpige undervisningsbudsjettet for høsten 2010. Konservering er avhengig av timelærere med spesialkompetanse, blant annet fra Kulturhistorisk museum ved UiO, som avdelingen har nabofellesskap og et tett samarbeid med, men den faste staben dekker anslagsvis 4/5 av undervisningsbehovet. På historie dekker faste og midlertidige lærere 6349 timer av et stipulert undervisningsbehov på 8104 timer (inkl eksterne sensorer). Enkelte emner på arkeologi og historie er i dagens situasjon helt avhengige av timelærere. I den grad dette innebærer at studentene får kontakt med lærere med spesialkompetanse ved f

---

¹ De individuelle arbeidsregnskapene for høsten 2009 er under utarbeidelse. Summen er basert på de foreløpige tallene.

eks museer, og med deler av arbeidslivet som de vil orientere seg mot som ferdige kandidater, kan dette være overveiende positivt. Særlig i historie er det grunn til å håpe at avhengigheten av timelærere vil reduseres når stillingene i middelalderhistorie, moderne europeisk historie og vestlig samtidshistorie som er i ferd med å utlyses, blir besatt.

På arkeologi og historie kan det virke som det vil bli rom for en viss økning i undervisningstilbudet når stillingene som er i ferd med å utlyses, blir besatt. Et spørsmål er hvorvidt en slik eventuell økning skal ta form av flere emner eller økt undervisning i de allerede eksisterende emnene (eller i fremtidige erstatninger for disse). Et argument for det første er at en utvidet emneportefølje vil kunne gi både studenter – på våre og andre programmer – og lærere (flere) emner de er særlig interessert i eller har nytte av. Realhistoriske eller arbeidslivsrelevante emner på master i historie kan være et eksempel. Et argument for det andre er at tettere oppfølging i form av mer undervisning og veiledning vil kunne øke gjennomstrømningen og kompetansen – både skriftlig og muntlig – hos våre studenter. Til grunn for vurderingene må ligge at vi ikke kan regne med økte opptaksrammer i årene fremover. Studentgrunnlaget for eventuelle nye emner vil følgelig enten måtte tas fra andre emner i historie, arkeologi og konservering, eller komme i form av studenter på egne eller andre programmer som blir fristet til å ta nye historie- eller arkeologiemner som støttegruppe (40-gruppe) eller frie emner. Det er et spørsmål hvor elastisk etterspørselen etter arkeologi- og historieemner er, eller om vi ved å opprette nye emner vil konkurrere først og fremst mot oss selv.

Undervisningsleder, koordinatorene og administrasjonen bruker i perioder forholdsvis mye tid på undervisningsbudsjettering og utarbeidelse og korrigerer av individuelle arbeidsregnskaper. Erfaringene fra 2005–7 viser hvordan det kan gå når man ikke har slik kontroll med ressursbruken. Det må imidlertid være et mål å redusere både ledelsens, den vitenskapelige og den administrative stabens bruk av tid på undervisningsbudsjett og arbeidsregnskap. Det er dessuten uheldig at arbeidsregnskapene ofte ikke utarbeides før etter at *neste* semesters undervisningstilbud må foreligge: f eks er undervisningstilbudet for høsten 2010 i det store og hele ferdig, mens arbeidsregnskapene for høsten 2009 ennå ikke er utarbeidet. Hvis undervisningsbudsjettverktøyet utvikles videre, vil det kanskje være mulig å kanalisere den informasjonen (og det administrative arbeidet) som i dag går inn å utarbeidelsen av individuelle arbeidsregnskapsskjemaer, inn i et kombinert undervisningsbudsjett/-regnskap som ikke vil ha dette etterslepet, og som potensielt vil forenkle ledelsens og administrasjonens arbeid og frigjøre ressurser til andre oppgaver.